

TIONDE ÅRG. Nº 5/6	Prenumerationspris: Helt år Emk. 225:— Halvt „ „ 125:— I utlandet: Helt år Emk. 350:— Halvt „ „ 200:—	UTKOMMER ALLA ONSDAGAR Redaktion: Svenska Folkförbundet Redaktör: N. Blees Reval, Riddaregatan 3.	Annonspris enligt överenskom- melse. För längre annonse- ring beviljas rabatt.	9 febr. 1927
---	---	--	---	-------------------------------

Sverige och Estland.

Den stora omvälvning som med världskriget övergick den gamla världen, syntes till en början söka förverkliga enhetstanken i världen och göra nationalitetsprincipen till en grundläggande faktor riken och folk emellan. Hur litet allvarligt menad denna tanke var, framgick snart, men en sak tyckes den dock ha fört med sig, och det var, att den väckt den slumrande nationalitetskänslan till liv mera än tillförne. Man fick en känsla av samhörighet, som särskilt från svensk sida tog sig uttryck i en offervillighet, som var storartad och beundransvärd, och den svenska hjälperksamheten för de av kriget svårast hemsökta länderna togs även oerhört i anspråk och gjorde att det svenska namnet fick en stor popularitet ute i världen. Bland stater, som uppstodo efter kriget och som genom månghundraåriga traditioner varit knutna till Sverige, intar den Estniska republiken den främsta platsen. Det fanns så mycket nöd och så mycket elende ute i världen, att vi svenskar glömde våra egna landsmän i förskingringen. "Huru länge glömde vi ej alldeles dessa svenskar på Estlands öar och kuster," skriver professor Wilh. Lundström redan 1920. Estland, den nyordna republiken i öster, har icke haft det stöd från svensk sida, som med rätta tillkommit den, som trots alla yttre och inre omvälvningar har lyckats bevara det svenska namnet,

det svenska språket och den svenska kulturen. Det är därför icke en dag för tidigt att vi svenskar i hemlandet, som varit så lyckligt lottade att vi undgått krigets faror inom egna landamännen, göra något för våra stamfränder i Estland.

Sverige har och bör ha ett särskilt intresse just därför att Estlands framtida bevarande som självständig stat är en garanti för oss, ett bälverk mot österns oroande element, och visst är, att skola vi kunna behålla ett levande och verkligt intresse för vad vi kalla svenskhet, vårt arv från fädernehemmet, måste vi stå i nära kontakt med våra svenska stamfränder i Estland. Tidningen Kustbon som är ett språkrör för Estlandssvenskarnas livsfrågor, är värd allt stöd, som den från svensk sida kan få, ej endast ur ideellt filantropisk synpunkt utan även ur ren affärsynpunkt, alldenstund den är en förmedlande länk för en alltmer vidgad affärsverksamhet mellan Sverige och vårt broderland Estland. Och i samma mån som den ekonomiska frågan löses och vi fått ett köpstarkt Estland, i samma mån blir det för oss den bästa avnämare för våra industrialster.

Det finns här alltså en särskild uppgift att fylla för icke blott svensk kultur utan även ett tillfälle för svenskt affärliv att knyta förbindelser med vårt broderland Estland, och detta kan ske genom att gynna den lilla Est-

lands-svenska tidningen Kustbon. Gynna därför tidningen Kustbon!
 A. W.-m.

Svenska öden och äventyr i främmande land.

När det talas om bevarad svenskhet i utlandet kan här förtjäna nämnas en svensk man, som på en ö i Söderhavet bland vildar och kannibaler bevarat sitt äktsvenska kynne. Vi låna här en skildring av ett besök hos Carl Pettersson, som är hans namn, Alias Konung Carl I Pettersson av Tabár, vilket gjordes av den kände svenske författaren greve Birger Mörner, som skriver följande om sitt besök hos "The Strong Charley":

Första gången jag hörde min vän Carl Pettersson på Tabár omtalas, var på Nya Guinea — alltså på ett kolossalt avstånd från det utanför Nya Irlands (Nya Mecklenburg) nordliga spets liggande Tabár. Jag hörde berättas roliga och förbluffande historier om en man, som kallades "the strong Charley". Jag visste icke då att mannen var svensk.

En av historierna minnes jag ännu. "Starke Kalle" hade en liten svart hustru. En dag hade ett engelskt fartyg kommit att fälla ankare i hans hamn. Samtliga officerare hade blivit uppbyggda till middag och det hade bullrats upp till stor fest. Efter middagen hade "the strong Charley" suttit och språkade med kap-

tenen, då han plötsligen fick se att en av de yngre officerarna tycktes ägna den lilla svarta frun en alltför närgången uppmärksamhet. Charley hade då sagt till kaptenen ett "I beg your pardon," och långsamt och sävligt gått över till de båda, fattat den unge engelsmannen varligt om armarna, lyft honom upp och sakta sträckt honom ut över verandaräcket och låtit honom falla ned i de nedanför blommande hybiscusbuskarna, varefter Charley lugnt som om ingenting hänt återvänt till kaptenen och fortsatt konversationen.

Den hade emellertid blivit ganska kort, ty efter en stund hade samtliga de inbjudna i något dämpad sinnesstämning brutit upp.

Följande morgon satt Charley ensam på verandan och åt sin frukost, då en liten roddbåt styrde mot land. I aktern satt någon av de engelska officerarna, klädd i sin vita rock och dito tropikhjälm.

Charley lät sig inte bekomma förr än engelsmannen stod framför honom, då han efter en ytterst avmått hälsning sade: "What can I do for you?" (Vad kan jag göra för Er?)

Nu märkte han att det var mannen från hybiscusbuskarna.

Denne sade:

— Jag bar mig dumt åt i går, och jag kom hit för att bedja om en ursäkt.

Då flög starke Kalle upp.

— Jaså, det låter på det viset, Bojar, Champagne! Rör på bena! Champagne!

Angående Kalle Pettersson på sin ö har jag förut beträttat i min bok "Arafis tropiska år" och har knappast något att tillägga och ingenting att korrigera.

Men däremot vill jag berätta, att jag haft den stora glädjen för icke så länge sedan att trycka hans kraftiga näve, taga honom i famn och dunka honom i ryggen.

En morgon i augusti månad för två år sedan ringde det nämligen på i min telefon och man meddelade mig att "plantageägaren herr Petterson" ämnade komma till lunchdags från Stockholm.

Och han kom, bred, säker, jovialisk och med ögonen som förr glimtande av humor och godhet. Det blev ett kärt återseende!

Singdo-Misses, hans förtjusande lilla hustru, kannibalhövdingens dotter, med vilken han haft nio barn, var död. Nu hade han kommit hem dels för att hälsa på sin gamla mor, som han inte sett på så många år, och dels för att skaffa sina småttingar en *svensk* mor, som kunde uppfostra dem till svenskar. Men det var inte så lätt, menade Kalle Pettersson, "för hon får inte va' vacker, och inte rik och inte ung, men hon ska bli snäll mot ungarna."

Efter lunchen sutto vi under ett träd utanför huset och drucko

kaffe. Då kom en liten Fordbil upp på gården. Vid ratten satt en lång, mager herre. Det var vår granne.

Jag reste mig upp, tog emot honom, och presenterade honom för min gäst.

— Tillåter Hans Kungl. Majestät Konung Carl I av Tabár att jag för honom föreställer Hans Kungl. Höghet Hertigen av Södermanland?

Ja, det tillät nu Majestätet, och sedan de skakat hand sade han till den nykomne!

— Sitt ner, sitt ner! Får de va' en cigarr?

I väl två timmar sutto vi nu och pratade Söderhav, kokosnötter och kannibaler. När Prins Wilhelm hade rest, frågade vännen Kalle:

— Hva' va' det för en egentligen?

Det va en hygglicer en, och vad han hadde bra reda på sej sen'.

På sin resa hit hade Calle Pettersson blivit överfallen i Hamburgs oroliga St. Paulskvarter. Tre bovar hade i skymningen rusat på honom för att råna.

— Nå hur gick det? frågade jag i spänning.

— Åh, jag skakade av mej dom förstås, men nog tror jag dom lever!

Stackars busar! Synden straffar sig själv. Om de nu nödvändigt behöfve råna en främling, nog var det då otur att just råka på Söderhavets starkaste man!

En liten svensk pojke.

En historia från Reval av Sven Jerring.

En av lådorna i mitt skrivbord har jag döpt till "mitt eget museum". I den lådan förvarar jag nämlingen åtskilligt smått och gott som påminner mig händelser och människor jag inte vill glömma, hur länge jag än lever. Man glömmar ju så lätt. Bäst att vara försiktig, rätt nu har man bara sina minnen att leva på.

Det finns, som sagt, en hel del i museilådan. Allt har sin egen lilla historia, men många av dessa historier, kanske de flesta, kunna inte gärna roa någon annan än mig själv. Minnen betyda vanligtvis någonting enbart för den som minns; berättar man dem, så burkar folk gäspa. Här hittat jag t. ex ett brev från en svensk pojke, en alldeles vanlig liten svensk pojke — jag riskerar nog mer än en gäspning ifall jag be-

rättar om det. Kan emellertid inte hjälpas i så fall, nu har jag bestämt mig för att tala om det brevet eller, rättare sagt, om dess avsändare, ty just för hans skull har jag gömt det. Om honom, och hur jag träffade honom.

En vacker morgon i fjol sommars kom jag seglande i flygmaskin över Finska viken. Jag var på väg runt Östersjön i flygmaskin och hade den morgonen givit mig av från Hälsingfors för att hoppa över till Reval, huvudstaden till Estland. Så småningom hade jag Reval under mig, och det kändes rätt underligt att hamna där på ett så modernt vis. Reval är nämligen den ålderdomligaste stad man gärna kan leta upp, den tog sig med sina vita takåsar och takkanter alldeles märkvärdigt ålderdomlig ut även uppifrån — dylika tak, av tegel förstås, hade man förr i tiden

och har allstå fortfarande i Reval, där för resten många hus äro så rika på år att de antagligen skulle ramla ihop i förgängelsen, om man lade på dem nymodiga plåttak. Dit borde man egentligen anlända i skramlande hästskjuts eller allra hälst promenerande på egna fötter. Men jag hade nu inte tid att tänka på vad som passade sig, därför for jag luftledes.

Jag damp ned mitt i medeltiden. Husen voro lika ärevärdigt gamla som taken på dem, och vad gatorna beträffar så sade mig mina tår allt jag behöfve veta om deras ålder. Trottoarerna lågo nämligen gott och väl en decimeter högre än körbanan, och jag sparkade till den stendecimetern titt och tätt och med rejäl kläm, eftersom jag inte lyfte fötterna högre än jag vant mig vid här hemma. Nå, jag aktade mig, sedan jag dansat på ett ben

När Kalle Pettersson om kvällen skulle gå till sängs, sade han med vått i ögonen:

I natt kommer ja' å drömma om Singdo-Misses.

När han rest fann jag i vår gästbok följande rader:

"Ett minne så skönt från en Söderhavsö, Tabara så var hennes namn, där vännen en jag, Greve Birger Mörner han var mången trevlig dag haver hatt.

C. E. Pettersson."

Käre Kalle Pettersson! Om dig skulle jag vilja skriva en bok! Och funnes det en guldmedalj som hette "För svenskhetens bevarande i utlandet" (ja, varför finns det ingen sådan?) skulle jag inte giva mig någon ro, förrän professor Lundström hängt en sådan om din hals. Men den skulle hava storleken av en mindre Smålandsost.

Birger Mörner.

Den svenska folkhög- och lantmannaskolan på Nuckö.

Det länge närda önskemålet att få en svensk folkhögskola i förening med lantmannaskola till stånd, förverkligades, som bekant, 1919, och ha ekonomiska svårigheter att kunna uppehålla och fullfölja detta kulturarbete varit stora, men tack vare svensk offervilja, för vilket även Direktör

Birkas folkhög- och lantmannaskola.

Folke Bökman i Stockholm mycket medverkat — en för övrigt mycket stor beundrare och gynnare av estlandssvenskarnas kulturgärning — har det lyckats hittills att uppehålla denna vår medelpunkt för svenskhetsarbetet.

Herrgången Birkas (på folkspråket Berkjas, av berkja, björk) övertogs av den estniska staten och utarrenderades åt Svenska Odlingens Vänner för den svenska folkhögskolan.

Byggnaden är uppförd till hälften av sten och hälften av trä, med en flygelbyggnad på vinden. Byggnaden mäter i längd 160 fot, i bredd 50 fot. Här finnes två större salar, 6 boningsrum utom rummen i övre våningen, som äro 4, dessutom 2 större vestibuler,

1 bakstuga, 2 skafferier, 1 kök, 1 badrum och 1 toaletterum.

Birkas herrgård ägdes av en baronessa Ungern-Sternberg, vilken numera vistas utomlands. Hon och hennes föräldrar hava aldrig varit bosatta på Birkas med undantag av kortare sommarbesök. Baronessans far som var järnvägstjänsteman i Ryssland lät för fjorton år sedan grundligt reparera och renovera byggnaden för att på gamla dagar bosätta sig därstädes. Han dog dock kort därpå, och huset har sedan stått obebott.

Nu har den gamla herrgården blivit en medelpunkt för svenskhetsarbetet och spidandet av bildning och kultur härute.

några gånger och tröstade mig med tanken att de höga trottoarerna gjort god nytta på den tiden då man inte bekymrade sig om renhållning så värst mycket och gatorna liknade gytjtjuga diken mest av allt. Och på pricken sådana trottoarer borde Reval ha. Trottoarer i stil med våra i Reval! Nej, det vore som en järn rustad riddare i Hälsingborgsgaloscher.

Mitt i medeltiden damp jag ned, sade jag, men det förstod jag först riktigt under min nattpromenad i Reval. Jag brukar tycka om att se på främmande städer nattetid också, sedan de flesta andra människor gått och lagt sig och inte störa sin stad, utan låta den tala för sig själv. Det gör den gärna. Husen resonera med varandra och med gatstenarna och med lyktorna och kanske med månen och stjärnorna och molnen också, mest om gamla

tider förstås, goda tider utan hissar, som kila upp och ned i husens inre, och utan lastbilar, som sätta väggarna i dallring, och utan flygmaskiner, som faktiskt kunna trilla ned på taken med dunder och brak. Tro inte att de nya busen göra invändningar och hålla på sin tid, vår tid! Nej, de äro med på noterna, de beklaga att de kommit till för sent och inga minnen ha att förljuva tillvaron med.

De tala lågt, husen, men går man varligt och utan brådska och verkligen bemödar sig om att lyssna, så kan man uppfatta mycket av vad som sägs. Jag försöker mig gärna på det. Medan Revalborna som bäst sussade i sina sängar drev jag därför omkring i staden. Och nog snappade jag upp ett och annat, där jag gick bland lutande kåkar, som sett många släktled födas och dö,

och genom vittrande portar, som en gång bevakats av karska krigare i hjälm och harnesk, och längs den höga ringmuren, som en gång varit Revals pansar, men som staden vuxit ur för länge sedan.

Efter en god stund stannade jag framför ett gammalt, gammalt litet hus invid ringmuren. Ja, det var rent av blott ett halvt hus, för så vitt inte muren klivit det mitt itu, så att hälften fanns på dess andra sida. På min sida syntes i varje fall inte mer än en halva, vid takåsen slutade den lilla stugan helt hastigt och lustigt och muren tog vid. Det såg för näpet ut och jag tänkte nog att sådant hus borde de ha mycket på hjärtat.

Det teg dock, och snart begrep jag orsaken — steg och röster av människor som närmad sig.

Svenska bygder.

Korkis.

De svenska orterna här i Estland ligga ju mycket isolerade från varandra. I följd härav äro också de svenska dialekterna härute så olika, att vid sammanträffande med landsmän från annan ort estniska språket ofta får tillgripas eller högsvenska.

från Nuckö. Samhället räknar närmare 30 bongårdar och ett 10-tal backstugusittare, fiskare. Invånareantalet c:a 300, varav 3/4 svenskar. Utom åkerbruk och fiske idkas i fredstid även sjöfart på Finland.

På alla sidor utom åt havet med Rågöarna, omgivna av ester, har byn dock intill våra dagar lyckats bibehålla mycket av ursprungligt svenskt. För bara ett

stån timer av ester och egna landsmän, hava de fört en ojämn kamp mot övermakten och nu kommit undergångens brant mycket nära. Ja, så nära, att då man nu kommer tillsammans, så hör man mest estniska språket! Orsaken: många av de fullvuxna förstå ej eller begripa numera dåligt sina fäders språk. Även ester utifrån hava kommit in. Och, vad värre, många anse sin gamla dialekt för simpel och *skämmas* visa den. Ett exempel: då undertecknad anlände till orten, voro ungdomarna samlade för att dekorera nya skolhuset. Genom den öppnade dörren hördes ett glatt glam på svenska, men vid mitt inträde blev det tyst och kom estniskan i bruk. På min fråga, varför de ej talade sveska, fick jag ett blygt: vårt språk är ju så fult. Och kan man förvänas över denna uppfattning, då esterna göra sitt bästa för att förlöjliga språket och även obetänksamma landsmän från andra orter göra sig lustiga över de egendomliga uttrycken. Högsvenskan däremot sättes i största ära, men den förstas av endast några män, som varit till sjös. Ingen svensk tidning, ej en svensk bok har hittat vägen hit före svenska skolans tillkomst, ingen förstod läsa svenska, all andlig näring inhämtades på estniska språket i kyrka och skola. Undra sedan på att man ansåg sitt språk av sekundär betydelse!

Korkis skola.

En av de mest avsideliggande och från de övriga estslandssvenskarne avskilda svenskbygder är byn Korkis i socknen Kors (Kreutz). Byn ligger längst in i Rågövik, 8 km. sjövägen från staden Baltischport och 3 km. från Lilla Rågös sydligaste spets och 40 km.

30-tal år sedan var byn uteslutande svensk, ja, så svensk, att kvinnor och barn ej förstodo granarnas språk, estniskan. Och ännu i dag hör man äldre kvinnor mycket illa rådbråka detta språk, likaså barnen i en del gårdar. Dock, glömda och förglömda, illa för-

Först blev jag förargad. Men så erinrade jag mig att det var sent och att jag inte hittade tillbaka till mitt hotell igen, och att jag förr eller senare måste leta reda på hotellet för att sova några timmar. Tidigt morgonen därpå skulle jag flyga till Riga, Lettlands huvudstad, och jag ville inte sitta och sova i luften, så ofta får man minsann inte leka fågel. Så jag lade mig i kölvattnet efter trion som kom — de voro tre, två män och en pojke — i den förhoppningen att lotsas in på gator jag kände till. Ett tu tre spetsade jag öronen. De talade ju svenska! Och jag klev fram och talade om vad jag hette och frågade om de kunde ge mig en körare åt rätt håll. Jo, bevars, det skulle de visst, de skulle gärna föra mig ända till hotellet.

Vi språkades vid.

Jag trodde dem vara finländare,

Finlandssvenskar, men aj! där trampade jag i klaveret så det klang. Finlandssvenskar, nej då! Svenskar, riktiga svenskar. Nu talade de med ett ganska tydligt sjungande tonfall, onekligen, och jag undrade av den anledningen om de möjligen vore norrlänningar. Inte det håller, utan Revalsvenskar. Riktiga svenskar ändå.

Jag blev strax alldeles förfärligt intresserad. Jag visste ju att några tusen personer av Estlands befolkning äro av svensk börd och att några hundra bo i Reval, men aldrig hade jag vågat hoppas att så där av en slump stöta på Estlandssvenskar.

Vi pratade hit och dit om Sverge och Estland och svenskar hemma och svenskar ute, och det visade sig att av de tre bara en av de båda äldre besökt Sverge och det under helt kort tid. Den andre och pojken hade aldrig

förr träffat en Svergefödd svensk, en rikssvensk, och lika fullt talade de den bästa möjliga svenska. Och de hade mycket väl reda på Sverge och på vad som hände och skedde där, pojken också. Jag förstod lätt att de inte hade särdeles gott om pengar, och bekymren av den sorten gjorde de ingen hemlighet av. Men ingenting förmådde hindra dem från att varje år begagna en del av sina ringa inkomster till prenumeration på svenska tidningar och inköp av svenska böcker. Och boksändningarna brukade alltid innehålla en pojkbok eller två, och ni förstå nog vem de böckerna, pojkböckerna, avsetts för. Många av de böcker vi tycka bäst om har även han säkert läst. Och i den svenska församlingens skola gick han förstas och stiftade lika nära bekantskap med Selma Lagerlöfs Nils Holgersson och Hei-

Och *lida* fick man för sitt språk. Äldre berättar från sin skolgång i estniska skolan, belägen 3/4 sv. mil från byn, hur de strängeligen förbjödos använda sitt språk i skolan. Minsta förseelse mot denna förordning bestraffades hänsynslöst. Ehuru barnen ej förstodo ett ord estniska, skulle alla läroämen inpluggas på detta språk, först och främst katekesen och bibliska historien. Det blev tårar och gråt och — aga. För att hjälpa sina stackars små, började en del föräldrar införa estniskan till hemspråk. Och *vem* vågar kasta sten på dem härför?! För barnens bästa uppoffra älskande föräldrar även det dyrbaraste. Denna gång sitt genom sekler under trældom, hugg och slag bevarade fädernespråk. Handen på hjärtat, broder, syster, hur skulle du handlat? Följderna visade sig snart och ligga nu i dagens ljus — av barnabarnen föstå många ej mer svenska. Detta var alltså skolans verk.

Även kyrkan, prästerna, gjorde sitt till svenskhetens förfång. De svenska gudstjänsterna upphörde, likaså den svenska konfirmationsundervisningen. Sedan ett 30-tal år har den svenska förkunnelsen förstummats i socknens kyrka. Med säkra steg gick man slutet till mötes. Dock, den rykande vecken hade ännu ej slocknat. Korkisborna hade kommit underfund med, att svenskan ändå hade något

värde. Efter mycket krångel och bråk fingo de tillåtelse öppna en privat folkskola i byn med svenska som undervisningsspråk, år 1909. Skolan inrättades i bondgård. Först 1912 blev det egna skolhuset färdigt. Svenska Odlingens Vänner aflönade läraren och bidrog med 300 rubel till skolhusbyggnaden. Skolan arbetar allt fortfarande. I år är det 12 elever.

Nuckö socken i Estland. Största svenskorten i Estland är Nuckö socken. Den svenska befolkningen här uppgår till närmare tretusen. Nuckö socken består av tre kommuner: Paschlep, Sutlep och Rikull (Rickholtz). Paschlep upptar det egentliga Nuckö, förr en ö, numera sammanhängande med fastlandet mittemot. Till Nuckö socken hör även den lilla ön Odensholm.

Rikull är, numera den enda rent svenska kommunen i Nuckö, Sutlep och Paschlep däremot blandade med ester, ja, på senaste tid t. o. m. med övervägande estnisk befolkning. För ett 40-tal år tillbaka voro dessa två kommuner dock rent svenska. Till följd av godsägareförtryck sågo sig en del svenskar nödsakade att överge sina genom århundraden ärvda gårdar och flytta till Hapsal, många ända till Kaukasien. De flesta utvandrarne dit omkommo på vägen eller återvände utblottade på allt. Endast några enstaka torde

framkommit till bestämmelseorten och ha förblivit borta — för alltid förlorade för svenskheten. (Även några Ormsöbor lära finnas någonstans i guvernementet Simbirsk i Volgabäckenet). Till svenskhetens förfång hava de blandade äktenskapen i hög grad bidragit. Kom en estnisk kvinna i huset, så var i de flesta fall svenskans dödsdom snart skriven. På detta sätt avsvenskades på förvånande kort tid byn Skotanäs. Även den rent religiösa rörelsen har bidragit till svenskans nackdel. Många äktsvenska bruk bannlystes som världsliga och försvunno, estniska sånger och föredrag föredrogos och föredragas, emedan även svenskarne förstå estniska, men esterna däremot i regel ej bry sig om att lära sig svenska. Församlingens förre själasörjare, prosten W. Girgensolin, gjorde också allt för att slippa de för honom besvärliga svenska gudstjänsterna. Från byn Lill-Harga utdrevos svenskarne på slutet av 1700-talet av sin godsägare och ersattes med ester inifrån landet. Grannbyn Stor-Harga har till följd av det estniska grannskapet så småningom avsvenskats så att numera endast 2-3 hushåll där tala svenska. Den enda rent svenska byn i Paschlep är Gutnäs. Övriga byar i denna kommun äro: Osterby, Birkas, Paschlep, Enby och Kallanäs. Sutlep äger däremot till över hälften est-

denstams pampiga svenskar som ni göra eller ha gjort.

Alla tre kände sig som svenskar.

— Vi svenskar härute hålla ihop och hjälpa varann, sade de, och dela med oss av våra kunskaper åt varann för att inte förlora vår svenskhet. Den är den fasta punkten i vårt liv, miste vi tron på den, så skulle vi på några årtionden försvinna i massan av ester och ryssar och tappa tron på oss själva samtidigt och bli mindre värda än nu.

— Vi svenskar! — och då tillhörde den lilla pojken och hans far en släkt som kommit till Estland på 1600-talet, och ingen av den slakten hade sedan varit utom Estlands gränser. Svenskar ändå, svenskar genom seklerna fram till våra dagar. . . den lilla fyren hade nog gapat stort, om han upptäckt att mina ögon blevo fuktiga då han i förbigående nämde

något om "oss svenska pojkar." Och än större hade han gapat, ifall jag förklarar mig med att jag var så rörd och så stolt över att höra till samma folk som han och hans far och hans förfäder. Han hade rakt inte kunnat finna något märkvärdigt i det.

Men här hemma förstår man mig kanhända. Förstår varför jag vid hotellets dörr kramade hans hand så hårt att det, väl nästan gjorde ont i den, och varför det hamnade i mitt museum, brevet från "Farbrors lille svenske vän i Reval". Fast det är ett alldeles vanligt brev från en alldeles vanlig liten svensk pojke.

Just därför har jag bevarat det, just därför vill jag minnas honom.

Med samma post som Revalpojken brev anlände ett annat, från en gammal bekant i Amerika, svensk-amerikan sedan 15 år. Det var skrivet på engelska "för på

femton år glömmes man bort det gamla språket, you see". Jag läste det ju, men därefter vandrade det inte ned i museilådan, utan i våningen under, papperskorgen. Revalbrevet skulle inte godkänna sällskapet, föreföll det mig, om än Amerikabrevet var betydligt finare att se på i fråga om både papper och handstil.

Men skillanden därvidlag försvann till rakt intet i jämförelse med skillnaden mellan femton år och — de tre hundra — de tre hundra år som gått sedan en viss pojkes stamfar för alltid lämnade Sverige.

SVENSKA ODLINGENS VÄNNER I ESTLAND årsmöte

hålles i Hapsal (hotell Petersburg) söndagen d. 13 mars kl. 11 f. m.

Före mötet svensk gudstjänst i Hapsals ev. lut. kyrka m. predikan av prosten E. Petzäll kl. 9 f. m.

BESÖK SKÖFDE

Två klädesbodas (spikar) till salu i Bynäs, Ormsö hos Lars Alberg.

nisk befolkning och Dirslätt nästan helt och hållet sådan. Till kommunen höra vidare byarne Digeskog och Persåker, vilka sedan pesten 1710—1711 äro estniska. Liksom i Paschleps kommun vinner även här estniskan med varje år ny terräng. — Rikull är svenskhetens starka fäste i Nuckö. Största delen av befolkningen, — alla kvinnor och barn, — föstå ej estniska. Och det nationella medvetandet är vaket. I denna kommun bo över 1.500 svenskar. Byarne äro: Lukslagg, Gamby, Höbring, Rikull, Haversve, Paj, Rosta, Ölbäck, Bergsby, Rosta, Roslep, och Spithamn, dessutom enstaka gårdar här och där. Ja, här känner man sig vara på svensk botten — här möter man svenska åskådningar och tänkesätt. Manbefolkningen har genom resor till Sverige och Finland kommit i beröring med rent svenska fränder. Sutlep och Paschlepbors päremot hämta för det mesta sina intryck från det estniska grannskapet, även den andliga näringen.

Liksom å övriga svenskor, stå även här svenskarne långt efter stamfränderna på andra sidan havet. Och hur skulle det vara annars, då ingen teoretisk eller praktisk undervisning givits. På egen hand har man fått treva sig fram. I Rikull är dock, som sagt, svensksinnet friskt. Men i Sutlep och Paschlep, ja, här slår det främmande tillmötes överallt. Här är snar hjälp av nöden, om något skall kunna hjälpas. Det behövs eldsjälur, män och kvinnor med hjärtat på rätta stället. Här behöves kalla hjärnor och varma hjärtan. Vidare behövedes till dessa kommuner entusiastiska och självupparoffrande folkskollärare. I Paschlep kommuner finnas tre folkskolor, Österby, Paschlep samt Gutanäs, i Sutlep endast en. Nu undervisas här både på estniska och svenska. Det blir sex avdelningar att expediera samtidigt, då undervisningen varit treårig. I Gutanäs och Paschlep samt Sutlep äro de svenska barnen i flertalet, i Österby däremot estniska. —

Lång har natten varit, tungt ruvar ännu mörkret, men kanske

det ändå någon gång ljusnar. Måtte det dagas snart!

Joel Nyman.

Upplandspojken Carl Pettersson som hövding på ön Tabár i Söderhavet.

Stundom är verkligheten underbarare än sagan. Vi hava tidigare berättat, att på en ö i Söderhavet skulle leva en svensk man, som var konung för en stam kannibaler, och kunna nu framlägga skildringen av ett människoöde, sagolikare och underbarare än de flestas.

Nordost om Kaiser Wilhelms land på östra Guinea ligger långt ute i världshavet en stor ö Neu Mecklenburg. Norr om denna långa, smala ö finnes en mindre, på kartan nästan försvinnande ö, som heter Tabár (hörande till ögruppen Gardner Islands). De melanesiska folkstammar, som bebo dessa avlägsna öar, äro kannibaler och hava sällan sett någon vit man.

Ön Tabárs härskare är vida känd under namnet „The strong Charley“ (starke Karl). Men många veta icke att denne hövding är svensk. Huru har han hamnat på denna ö? Är denna saga om den vite hövdivgen verklighet?

I Stockholm, Hagagatan 7, lever Carl Petterssons gamla 80-åriga moder. Vi hava besökt den gamla för att höra den äventyrsmåttade sagan om hennes son, skriver Allsv. Saml. Med tårar i ögonen berättade hon om sin käre gosses öden.

Carl Emil Pettersson är född den 23 okt. 1875 vid Skogstorp i Sollentuna socken, Uppland. Han genomgick folkskolan i Solna församling, där han även blev konfirmerad. Vid 17 års ålder blev „längtan ut“ överväldigande, och Carl begav sig till sjöss. Han fick plats på en norsk bark „Drott“, som kort därpå förliste. Vid detta och åtskilliga andra skeppsbrott, som Carl upplevde, var han många gånger i livsfara. När han en gång övergav sitt skepp och rymde, räddades han av en köpmansdotter, som gömde honom på vinden. En annan gång omkommo nästan alla av besättningen, sedan de i storm och svält kämpat för livet under flera dygn. Blott två man — den ene av dem Carl — lyckades

på en plankan rädda sig i land, men kamraten dog strax, när han väl kommit på det torra. På 12 år hade modern inte hört ett ord från Carl. En dag uppsöktes hon av en äldre man, som överlämnade till henne en cigarrlåda, innehållande Carls prästbetyg och konfirmationsbetyg. Hon antog nu att detta var en sista hälsning från sonen. Överlämnaren kunde ej upplysa om huruvida Carl var i livet eller om han omkommit.

År 1906 led Carl sitt sista skeppsbrott i Söderhavet. Storm och vågor kastade honom upp på en liten ö Tabár — den ö, där han en dag skulle bliva hövding. Sanslös och utmattad låg han på stranden, då en skara vildar kommo fram och funno honom — — — en vit man, en sådan som de kanske aldrig förut sett. Carl visste ej själv var han befann sig på jordklotet. Lyckan stod honom bi och han blev — egendomligt nog — förskonad från att dödas och uppätas.

År 1907 kom Carl tillbaka till Stockholm, steg en vacker dag in till sin gamla mor och slöt henne i sin famn. Det var ett gripande återseende. Han berättade om alla sina färder och äventyr. „Mamma, det är väl för att du bett till Gud för mig, som det har gått bra ändå“, sade Carl och såg glädjestrålade på henne.

Längtan till den vackra ön i Söderhavet lockade dock Carl ut igen. Snart var han åter där. Hans hjärta hade fattat kärlek till hövdingens dotter Singdo-Misses. Men det blev ingen lätt sak att få henne. Carl fick genomgå flere prövningens år. När hövdingen slutligen fann att den vite mannen var en kärnkarl, att han var god och hederlig och ville bliva som en av öns eget folk, gav han honom slutligen sin dotter. När så den gamle hövdingen dog rådde det endast en mening: „The strong Charley“ skulle bliva öns härskare.

Med starka armar byggde Carl åt sig och sin familj ett „residens“, som verkligen blev ett slott i jämförelse med invånarnas enkla hyddor.

Det är rörande att läsa om den kärlek, med vilken Carl var fäst vid sin Singdo-Misses. När han ånyo besökte hemlandet bedyrade han för sin mor: „Mamma, maken till hustru kan jag aldrig få.“ Hon var en fulländad före-

bild för en hustru och mor, lärde sig lätt svensk matlagning och europeiska sedvänjor i umgänget. När Singdo-Misses för ett par år sedan dog, sörjde Carl henne djupt och saknaden efter henne har aldrig kunnat skingras.

Något om våra svenskars bosättning här i Estland.

Såsom bekant påträffa vi svensk bosättning på Estlands västra kust och ett antal öar utanför densamma.

Här bo inalles c. 8000 personer med ännu bibehållet svenskt språk — synnerligen stora språksområden ha gått förlorade, delvis i vår egen tid.

Det svenska området utgöres nu av Ormsö, Nuckö socken, till vilken även räknas Rickholtz' och Sutlep kommuner, samt den lilla ön Odinsholm. I Sutlep kommun har estniskan undanträngt svenskan, så att denna sistnämnda f. n. talas endast i de stora byarna Sutlep och Klottorp. . .

Svenskarne på Nargö blevo kort före och under krigsåren fördrivna från fäderneön. En del flyttade över till Finland, en annan del till Sverige. Nargösvenskarna ha dock numer åter flyttat hem till sin kära gamla ö.

På Dagö och Osel är svenskan utdöd. Ännu år 1850 funnos 300 svenskar på Dagö, dels i Kertell i öns nordöstra del, dels

i Röicks på nordvästra kusten. I Kertell finnes i våra dagar intet spår av den gamla svenska kolonin. I Röicks påträffade lektor Hans Pöhl ännu år 1902 ett femtiotal personer, som hjälpligt kunde sitt gamla språk. Numer talas svenska endast i ett par gårdar i Röicks.

Birk har anlant till Palermo. Enligt ett ingånget meddelande har förra estländska sändebudet i Moskva, Birk, anlant till Palermo, varifrån han skall fortsätta till Frankrike.

Vid en i början av januari i utrikeskommissariatet i Moskva hållen konferens, vari även Birk deltog, diskuterades frågan om garantiunderhandlingarna mellan Ryssland och de baltiska staterna. Härvid yrkade Birk enträget på, att eftergifter ej skulle på ryskt håll göras för baltiska krav.

Nytt estländskt-lettändskt ministermöte. Utrikesminister Akel och chefen för utrikesministeriets politiska avdelning Smith begåvo sig till Riga, där en estländsk-lettändsk utrikesministerkonferens åter skall hållas. Den nya konferensen får en särskild betydelse genom det den 16 sistlidna januari mellan Estland och Lettland ingångna ekonomiska fördraget, vars under-tecknande nu med säkerhet motses. Enligt förkljudande har full enig-

het uppnåtts mellan regeringarna i de båda länderna rörande vissa frågor, som fördröjt fördragets under-tecknande.

Faran av regeringskris avvärd. Faran för en regeringskris, som under senaste tid varit överhängande, synes numera vara avlägsnad. Utseendet av en ny inrikesminister torde icke stöta på några svårigheter. Till inrikesminister torde komma att utnämnas någon medlem av de nuvarande regeringspartierna.

Leander Engström död. Leander Engström har avlitit.

Med Leander Engström har en av Sveriges mest bemärkta unga målare gått ur tiden. Han tillhörde konstnärssammanslutningen Falangen och var elev av Matisse, av vars konst han mottagit tydlig inverkan. Engströms intresse sträckte sig även till skulpturen, på vilket område han skapat goda verk. Han är representerad på Nationalmuseet i Stockholm såväl som på de flesta av Sveriges större museer.

Svenska Vita bandet 25 år. Svenska Vita bandet firade den 3 februari sitt 25-årsjubileum i Musikaliska akademien i Stockholm.

St. Mikaelss församlingen.

Högmässa kl. 11. f. m.

Söndagsskola kl. 12,30 (äldre avdelningen).

Aktiebolaget LUDVIG ANDERSON, KINNA,
(Kasthalls Mattfabrik)
EFTERHÖR „KASTHALLSMATTOR“

Den Gyllene Freden

Vid Järntorget, Stockholm
Riks 80 29.

Bland rostat kaffe intager

SVEABLANDNING

främsta plasten. Partiförsäljare:
ENGWALL HELLBERG Aktiebolag, Gefle.

**KÖP SYDSVENSKA PETROLEUMS A.-B.:
BENSIN**

Motor- och Belysningsolja
Tel. Malmö 11-53, 46-60

GÄSTGIVAREGÅRDEN, SJÖBO

Rekommenderar sina förstklassiga matsalar, kaféer och resanderum. Under sommaren servering i den vackra trädgården. OBS. Tel. 6. Ledande på platsen. Bilgarage. Innehavare: **HILDING LIEHOLM.**

**THORSVIKS
TOALETTPAPPER**
NORRAHAMMAR

MURÉNSKA BADHUSET GEVLE

Serverar alla slags varma och kalla bad, till moderata priser i eleganta och förstklassiga lokaler.

SVENSKA BOMULLSFLAGGOR
till utlandet direkt från fabriken inom Sverige genom handlande branschen
Gefle Manufaktur A.-B., STRÖMSBRO

A. M. ZIMMERMAN & Co

GEVLE
SKOAFFÄR
REKOMMENDERAS

AUG. LÖFGRENS
Frukt-, Grönsaks- & Blomsteraffär
rekommenderas
BLOMMOR & KRANSAR
Guldmedalj 1901 GÄFLE Telefon 123

CARL FREDRIKS BIERSTUGA

Hantverkaregatan 17.
NORRKÖPING
REKOMMENDERAS

GUSTAF SJÖBERGS

*Konditori, Gävle,
Norra Rådmanngatan 10*
Rekommenderas

Aug. Svenson

Växt- och Blomsterhandel
Skolgatan 33, Uppsala Tel. 9-52

**Aktiebolaget
GESTRIKLANDS YLLEFABRIK JÄRBO.**

Sporttyger, melerade Filtar,
Vadmal och Korderoj.
Goda kvalitéer och billiga priser.

BILJETTER med tåg och båtar i hela världen.
SOVPLÅTSBILJETTER
Hjälp och råd vid PASSVISERINGAR RESGODS-
FÖRSÄKRINGAR MYNTVÄXLING
A.-B. Nordisk Resebureau
Göteborg — Stockholm — Malmö

DRICK VÅR LÅGPASTERISERADE MJÖLK

hållbar, gräddsätter som rå mjölk, har ingen kokt smak, är absolut fri från sjukdoms-
strände bakterier och har ej undergått någon
som helsk kemisk förändring

Malmö Mjolksterilisering A.-B.
Telefoner: Kontoret 437, Mejeriet 533

**NORSHOLM — VÄSTERVIK —
HULTSFREDS JÄRNVÄG**

är en färd fylld av de angenämaste reseintryck genom Östergötlands och Tjusts vackraste trakter. Från det gamla, idylliska Västervik, väl värt ett besök, finnes flera ångbåtslägenheter utåt den vackra skärgården.

Tillskriv

Järnvägsbyrån, Västervik.

RYLANDER & RUDOLPHS

FABRIKS A.-B.

Henriksdal, Sverige

Tel.-adr. „Rudolphs“. Rt. 440 & 14440

Tillverka telefonkol och dynamoborstar, lämp-
liga för alla i marknaden förekommande
apparater och maskiner. — Begär offert!**De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningslokal**Tel. 771-08 Grevturegatan 13
(Hörn-butiken) NORR 19203Specialaffär för *Spetsar och Broderier*. — *Rikt ur-
val av Vadstenaspetsar. Motiv och Krugar.* Be-
ställningar & linneutstyrlar. Order till landsorten
expedieras omgående.**A.-B. HEMBRYGGERIETS**Maltdrycker och Läskdrycker
Rekommenderas

Tel. S. 331-64, Helenebergsgatan 15 Tel. 72-47.

KONDI TORI BAGERISKEPPAREGATAN 29 — TELEFON 709-76
STOCKHOLMRekommenderar sin specialtillverkning av: Gott
Kaffebröd, Wienerbröd, Bakelser och Tårter
Högaktingsfullt

ESTER DOMINICUS

A.-B. BJÖRKLUNDS Nejlikeodlingar i Hammar, KRISTIANSTAD
Landets största specialodling i sitt slag:

NEJLIKOR

i alla variationer erhållas hos varje blomster-
handlare i riket.**ELNA MÅRTENSSONS**

KONDI TORI OCH KAFÉ

Tel. 460 Hamngatan, Ystad, Tel. 460

REKOMMENDERAS

Setvering under sommarmånaderna i villan Skogs-
hyddan i landshagen Tel. 477**DANNEMORA**Ci, kulärsågar, Ramsågblad, Timmer- och Fäll-
ningssägar, Maskinhyvelstäl och Maskinknivar
vi ära tack vare Dannemoraställets förtjänstfulla
egenskaper och det omsorgsfulla arbetet rykte
över hela världen.

Kort leveranstid. Införda offert.

Gimo-Österby Bruks A.-B., Österbybruk.

Aktiebolaget Priorverken

Norrköping

Telegramadr: PRIORVERKEN

Byggnadsmiden & Träskruv.

FRIMURAREHOTELLET

ESKILSTUNA

MATSALAR & CAFÉ

Trevliga rum fr. 5 kr.

REKOMMENDERAS

BIERSTUGAN I

SPÅNGBACKEN, Norrköping.

Rekommenderar sina väl tempererade
maltdrycker.

Centralrestauranten LANDSKRONA

rekommenderas

TURISTGÅRDEN HVEN

rekommenderas.

NORRKÖPINGS KEMISKA UNDERSÖKNINGSANSTÄLT

Trädgårdsg. 33. NORRKÖPING Tel. 1249.

För kemiska undersökningar & tekniska pro-
dukter, malmer, metaller, vatten och livsmedel-
förmedel, och gödslingsmedel, urinprov, vär-
mevädersbestämningar, arsenikprov, provtag-
ningar m. m.

Civilingeniör John Wanselin, stadskemist.

STUREHOF

Adelgatan 13, Malmö. Telef. 12-53.

1:sta klass Restaurant.

Billigaste och bästa frukostställe.
Middagar från 1-6. 3 rätter kr. 2. —
Populära soupéer från 6-11 e. m.,
Vällagad husmanskost.**RESTAURANT
KUNGSTORNET**Serverar dagligen den omtyckta
LUNCHEN å 2 kronor

assietter smårvarmt och varmrätt

Best. Norr 303. Regim John Ekberg

HOTELL & KÄLAREN TENNSTOPE

Stora Vattugatan 8, Stockholm.

Hotellens tel: Riks God mat. Restaurantens tel.:
3434. Allm. 7349. Riks 5980 Allm.
Billiga rum. 7812.**NORRKÖPINGS APOTEKARES MINERALVATTEN-AKTIEBOLAG**

Grundat 1874

Sveriges äldsta Mineralvattenfabrik

Kontor o. Fabrik: Repslagareg. 31,
NORRKÖPING**E. LINDELL**

Saluhallen

UPPSALA

Tel. 3577 Tel. 3577

REKOMMENDERAR sina

prima kött-, Fläsk- & charkuterivaror i parti och
minut.**Betald annonsplats****Växiö Stadshotell**57 stycken gedigna och propra resanderum,
pris från kr. 3.75-6.50. Fullständiga sprit-
rätigheter. Elegant konditori. Musik dagligen.
Bilgarage och bensindepot. Goda vägar och
vackra omgivning för bilister.
Telefon: NAMNANROP

Damväskor

Reseffekter

Största urval

VÄSKAN

Kungsgatan 23
STOCKHOLM**KLARA HUSHALLSSKOLA**

STOCKHOLM

Drottninggatan 21 A. Tel. Norr 258 82.

1:sta klass Matsalar och Festvåning. Fullständig
konditori och Kafeservering. Pilsner utan mat-
tvång. Begravnings- och sällskapsmiddagar arran-
geras. Moderata priser. Gott bord.
Vördsamt O. A. Jonsson.**SMEDJEBACKENS HOTELL**Öl- och vinrättigheter. Propra rum. Lämpl.
uppehåll för bilister, Garage. 4 tim. järnvägsresa
från Stockholm.OBS.! Naturskön bätra Stockholm—Smedje-
backen.Telefon: Kontoret 1. Res.-rum 9.
Innehavare: E. OLSSON.**BESÖK JÖNKÖPING****BORÅS VÄVERIAKTIEBOLAG BORÅS**

Alla slags bomullsvävnader

Hj. Söderlings Bageri
Eskilstuna

Specialité:

Sundhetsbrödtillverkningar.

Svenskar i Balticum
köp vid behov**LANTBRUKS-REDSKAP**

från

NORRAHAMMARS BRUK

Norrahammar, Sverige.

Representanter: A/G. OSTA, Reval,

Ökonomische Gesellschaft

Lettischer Landwirte, Riga.

Endast det bästa är gott nog!
Jaga därför med
GYTTORPS
JAKTPATRONER

TILLVERKARE:
NITROGLYCERIN AKTIEBOL.
Stockholm 16

Svedala

Tegelmaskiner,
Grävmaskiner,
Stenkrossar,
Vägbyggnadsmaskiner,
Betonblandare,
Torvmaskiner,
Bränslekrossar för torv, koks
och kol,
Pulveriseringsmaskiner,
Vindsiktar,
Torktrumlor,
Brikettpressar,
Transportapparater,
Rullager, Rallvagnshjul,
Skottkärrhjul,
Kokillgods,
Stlgjutgods.

Aktiebolaget

Åbjörn Anderson Post- & Telegrafadr. Rikstelefon:
SVEDALA, GUMTERIET. 52, 76, 203, 4, 608 183.

REPRESENTANT CARL JÖNSSON

Postkast 38 Telef. 1536

REVAL

Rekommenderar sina förstklassiga färdiga HERRKLÄDER, HERR- & DAMSKRÄDDERI.
Uniforms- och Sportartiklar för segling, ritt, automobilsport etc. etc.**MILITÄR EKIPERINGS A.-B. (MEA)****MILITÄR EKIPERINGS A.-B. (MEA)**

Hamngatan 3A STOCKHOLM Norrmalmstorg